

APITOLY ZE ŽIVOTA JAROSLAVA HAŠKA

Asi za čtrnáct dní se cesta do Havlíčkova Brodu opakovala. Tentokrát si Hašek přizval ještě několik lipnických kamarádů. Městské divadlo v plném lesku s vyhráženými křesly pro autora a jeho hosty, bylo po celé tři dny vyprodáno do posledního místečka. Tehdy Hašek zářil radostí, vyvolávání autora nebralo konce.

Brzy na to si přijel z Prahy na Haška nový pan ředitel z „Adrie“. Vytýkal Haškovi porušení smlouvy, poněvadž výhradní právo na provozování zdramatizovaného Švejka má jediné on, a Hašek že s ním dále již nemůže disponovat. Na Haškovy důvody svolil, aby Nollova skupina mohla hrát Švejka na českém venkově, ale poplatek z her, že musí být odváděn jemu, ne Haškovi. Pro jistotu nechal smlouvu dodatečně ověřit obvodním notářem.

Jak jsem se po letech dozvěděl, byl z toho po smrti Haškově mezi ředitelem „Adrie“ a skupinou Noll a soudruzi, soudní spor. Jak spor dopadl, nevím, jako svědek k soudu jsem předvolán nebyl třebaže jsem byl při jednání o smlouvě u Haška osobně přítomen a smlouvu vlastnoručně psal.

Garderobu neměl Hašek velkou. Oblek, v němž jsem ho poznal, brzy zahodil a zůstaly mu jediné obnošené kalhoty. K těm, jak jsem se již v předešlém zmínil, přibyl mu nový modrý oblek, který si přivezl z Prahy, a blýskavý oblek listrový, který si nechal ušít na Lipnici a který se mu však brzy rozsypal. V létě se silně potil, a proto si pořídil z modrého košilového plátna jakousi kombinaci košile a kazajky, které říkal „rubáška“ a která mu dost slušela. Nosil ji na nahém těle navrch přes kalhoty, přepásán v boku šňůrou s třapci. K tomu míval na hlavě světlou placatou čepici se štítkem.

Stávalo se, že mi Hašek diktoval a ležel přitom v posteli; nebývalo mu někdy dobře. Snad to byly příznaky choroby, nebo jindy se mu nechtělo vstávat po probdělé noci.

Jednou odpoledne, v nejlepší práci, znenadání seskočil z postele a dal se do křiku, že ho bolí břicho, aby mu Šurinka podala honem kalhoty. Když se vyřítl ven, kroutila paní Šura hlavou, jaké to má Jaroslavík způsoby. Netrvalo dlouho a zvenčí se ozval strašlivý křik. Než jsme se mohli podívat, co se stalo, stál již Hašek mezi dvěma jen v košili bez kalhot i bez spodků všecek rozčilen.

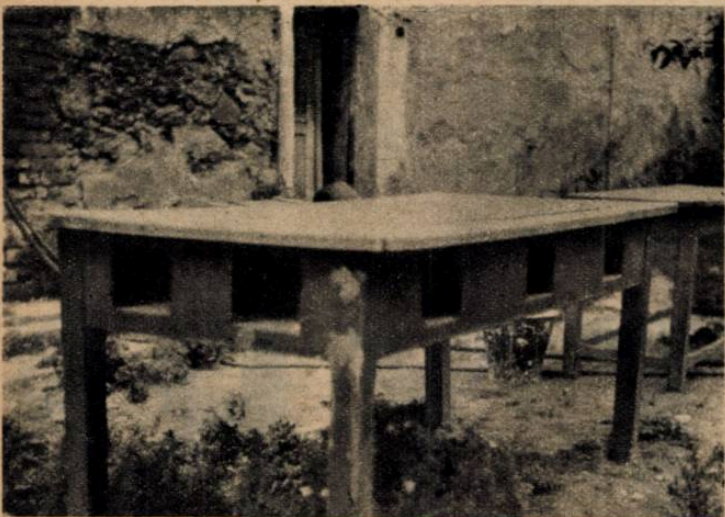
„Zatracený mrchy, ty mně daly. Vlezly mi, potvory do kalhot.“

Očekávali jsme s paní Šurou nějakou strašnou událost, konejšili jsme „Jaroslavíka“, který teprve za chvíli byl schopen vypovědět, co se přihodilo. Oknem do záchodu vletlo několik vos a dvě vlezly Haškovi do kalhot. Hašek strašně zařval, mžiknutím oka byl z kalhot venku a při svlékání prorazil je oběma nohama „na zadní ploštině“. Paní Šura musela dojít pro kalhoty a poslat je ihned ke krejčímu, aby měl Hašek co nosit. Tyto kalhoty s dvěma ohromnými záplatami vzadu, nosil Hašek až do smrti a nic si z toho nedělal, když se mu někdo smál, že je jako havíř, který chce fárat do dolů.

Bot měl Hašek dva páry. Když zemřel, zjistila paní

Haškův džbán, zcela obyčejná hnědě polévaná kamenina.

Stůl z Invalidova hostince s místy pro sklenice pod deskou, na němž byla napsána značná část „Švejka“ a mnoho povídek. Do letoška byl stůl na farském dvoře a valem chátral.

Šura, že jeden pár chybí. Poněvadž bylo vyloučeno, aby je někdo ukradl, usoudili jsme, že je těsně před svou smrtí někomu daroval. Kdy a kdo si je odnesl, jsme nikdy nezjistili.

Nebylo to nic zvláštního. Občas přijel někdo z Haškových kamarádů, poprosil o boty a Hašek, měl-li náhodou nějaké, neodepřel. Anebo mu napsal poukázku k ševci Krupičkovi. Jeden takový „kamarád“, když u Haška několik dní jedl a pil, odejel teprve tehdy, když dostal poukázku na boty. Hned po příjezdu do Prahy došel nadto k nakladateli Synkovi, že ho Hašek pozdravuje a vzkazuje, aby mu dal 200 korun. Nakladatel Synek nepostřehl v tom podvod, dvě stě korun vyplatil a oznámil to Haškovi. Bylo z toho veliké pozdvižení. Tehdy dal Hašek za pravdu paní Šuře, která podobné „kamarády“ nemohla ani vidět.

Hašek si rád zakuchařil, zvláště odejela-li paní Šura do Prahy. Poslal mne k fezníkovi pro játra, uzeny jazyk nebo jiné dobroty, a opravdu upravil vždy dobré jídlo.

Jednou si vzpomněl, že by mohl udělat ruské pirohy. Tenkrát byla paní Šura doma a koupila právě košík pěkných hříbků. Hašek chtěl naplnit pirohy místo masek rozemletými houbami. Kdekomu sliboval dobré pirohy a kdekdo se na ně těšil. Když byly pirohy usmažené, bylo radost na ně pohledět, ale nádivka se, bohužel, Haškovi nepovedla a pirožky nebyly k jídlu. Rozkřiklo se to a ten den se každý Haškovým vyhýbal. Jen já nemohl. Hašek, který byl vždy štědrý, neskřivil ani tentokrát a dopřál mi těch pirohů plnou měrou.

Hotové peníze Hašek neměl nikdy, alespoň ne dostatek. Utratil jich dost a dost. Potřeboval-li od někoho práci, třeba jen malou službičku, každému kavalírsky zaplatil. Nikdo se u něho o peníze nebál, rád mu i čekali, poněvadž každý vždycky dostal vše do krejcaru.

Největší příjem měl Hašek ze Švejka, který měl již v roce 1922, přestože nebyl ani z polovice hotov, čtvrté vydání dílu prvního a třetí vydání dílu druhého. Nikdy však nečekal, až mu nakladatel peníze pošle, nýbrž sám si je od něho neúnavně vybíral. Pan nakladatel Synek je musel často posílat i telegraficky, a přitom se k velké Haškově nelibosti stávalo, že náš malý poštovní úřad nebyl na takové peníze připraven a Hašek musel čekat dva až tři dny, nežli pošta peníze sehnala.

Za to, jak jsem se již zmínil, pomstil se jí povídkou ve Vilímkově humoristickém kalendáři.

Nakladatel Synek, arcit také místo peněz poslal někdy dotaz, co dělá rukopis s pokračováním Švejka. Pro velký zájem čtenářů stál v tiskárně zadaný stroj s rozsázeným Švejkem a nemohl tisknout, dokud nebyl dodán další rukopis. Stálo to veliké peníze, a proto byl pan nakladatel velmi netrpělivý. Místo peněz poslal dopis a po takovém dopise obyčejně Hašek „dostal inspiraci“. Druhý den šel kus rukopisu k Synkovi a za to zase přišly obratem peníze.

Jednou odpoledne šel jsem jako obyčejně do práce, ale

Haška jsem našel dole u Invalidů. Seděl tam s místním občanem, kterému říkali „Amerikán“. Přijel totiž po první světové válce domů z Ameriky, a byl znám svými dolary. Vzpomínali spolu na vojnu, dostali se i na Švejka. „Amerikán“ řekl Haškovi do očí, že napsat Švejka není žádný „kumšt“, to že by jeho táta, kdyby byl živ, i když mnoho psát neuměl, dovedl také.

To už Hašek nevydržel, vyskočil, začal „Amerikánovi“ i jeho tátovi nadávat. „Amerikán“ mu to oplácel a naděje na dobré skončení nebyla.

Ale najednou se Hašek obrátil na mne a povídá: „Prosím vás, dojděte nahoru pro papír a pro inkoust, já tomu chytrákovi musím ukázat, co umím.“

Když jsem se vrátil, zeptal se Hašek „Amerikána“: „O čem chceš, abych ti napsal?“

„Piš si, co chceš,“ odpověděl „Amerikán“. „Nebo počkej, když jsi tak chytrý, napiš mi o támhletem protějším učitelovi a o jeho nádobách, co do nich chytá dešť.“

„Dobrá,“ řekl Hašek a už mi diktoval humoresku o učitelu Štrihálovi, a o jeho meteorologické stanici a o jejím významu pro Českomoravskou vysočinu, přirovnáváje zaznamenané srážky s lijáky v Quatemale apod. Hádky tím však nepřestala. Hašek nadiktoval jednu nebo dvě věty a už zase odpovídal „Amerikánovi“, a tak to šlo, dokud nebyla humoreska hotova.

„Tak, a teď ti to přečtu,“ řekl Hašek, vzal rukopis a přečetl jej.

„Dovedl by to tvůj táta, co?“ zeptal se „Amerikána“, když dočetl.

„To je psina,“ odpověděl „Amerikán“ s obdivem. „To by můj táta nedovedl. Kam to pošleš?“

„Do Humorů. Podej mi ruku a do smrti dobrý!“

Podali si ruce a bylo dobře. Humoreska byla pak za týden ve Vilímkových Humoristických listech.

Hašek si vedl v evidenci všechna křestní jména lipnických občanů, s kterými se kamarádl. A kdykoli se přiblížil svátek některého z nich, hned sezval všechny známé na předvečer svátku k Invalidům k oslavě. Napsal vždy podobný oběžník, jako psával v zimě v sezóně zabíjaček, a zpravidla ve verších.

Takový večírek se arci pořádal na útraty oslavencovy. Zahajoval ho pokaždé Hašek dlouhou vtípnou přednáškou o oslavencově patronu, cituje přitom písmo svaté, spisy církevních otců, legendy, nebo život a utrpení svatých a světic a přirovnáváje skutky patrona se skutky oslavencovými. Bylo-li oslavenců více, býval takový večírek dosti bujný. Tak se stalo, že na svatého Josefa seděl ráno jeden z Josífků u kostelních schodů ve sněhu a ptal se kolemjdoucích přísně, co vědí o životě svatého Josefa — pěstouna.

Největší oslava měla být arci v podvečer svatého Jaroslava, protože ho kromě Haška slavil i lipnický pan sládek. Ale nedopadlo to dobře. Toho dne se na Lipnici objevil potulný zázračný fakír a chtěl pořádat u Invalidů představení. Místnost však měl zadanou Hašek a fakír šel tedy na radu hostinského Invalida vyjednávat k němu, aby mu ji přepustil. Když zvěděl, oč jde, byl Hašek jako u vytržení. Místnosti a oslavy se arci nevzdal, ale angažoval si fakíra jako velkolepé půlnoční překvapení a mnul si celý den radostí ruce, jaká tu bude zábava.

Večírek byl velkolepý, Hašek promluvil slavnostně o svatém Jaroslavu, pan Starý dal nosit pivo, Hašek likéry, a tak byli všichni velmi rozjaření. Tu měl vystoupit fakír. Ten se až do té doby posiloval na Haškův účet v kuchyni a chtěl za to ukázat řádnou práci. Začal si propichovat lalůčky u uší, pak tváře, pak svaly na ruku, pak si začal vylamovat předloktí z kloubů — zkrátka od čísla k číslu předváděl větší hrůzu. Rozjaření hosté stávali jeden po druhém pít, zelenali a vytráceli se rychle ven. Fakír se chystal právě polykat sklo, když Hašek zpozoroval tragické následky fakírovy odporne produkce. Okamžitě vyhnal fakíra z místnosti, ale už bylo pozdě. Nálada se nevrátila a večírek byl zkažený.

To byl poslední Haškův svátek v jeho životě.

Jednoho květnového večera jsem seděl s kamarády v jiném hostinci, kde byla právě májová taneční zábava. Chtěl jsem jít tancovat, chystal jsem se do sálu, když se najednou rozletly dveře a v nich Hašek s paní Šurou. Zasedli mezi nás. Paní Šura mi po straně řekla, že je ráda, když mě tu zastihla. Hašek byl zas v „lepší“ náladě a jen se rozhlédl, prohlásil, že pít všem ve výčepu i v sále platí on a mne určitě, abych zapisoval všechno, co pan hostinský načepuje.

Pokračování